

Jusuf BUXHOVI

LIDHJA SHQIPTARE E PRIZRENIT NË SHTYPIN GJERMAN TË KOHËS

Përkujtimi i 130 vjetorit të Lidhjes Shqiptare të Prizrenit dhe mbajtjes së Kongresit të Berlinit, u shënua me botimin e protokolleve të Kongresit të Berlinit në gjuhën shqipe.¹ Njëzet seancat e Kongresit të Berlinit bashkë me vendimet e Kongresit u përcollën me tekstin origjinal në gjuhën frënge dhe atë të shoqëruar në gjuhën gjermane të botuar në Berlin nga “Reichs-Gesetzblatt” (Fletorja zyrtare e Rajhut) më 3 gusht 1878, pasi që fuqitë pjesëmarrëse veç e veç të kenë ratifikuar tekstin e marrëveshjes, i cili, po atë ditë hynte në fuqi. Duhet thënë se botimi në gjuhën shqipe i protokolleve dhe materialeve të tjera të Kongresit të Berlinit bashkë me origjinalin në frëngjisht dhe tekstin shoqërues në gjermanisht, në formën më të mundshme autentike, të cilat botuesi gjerman Imanuel Geisse do t'i nxjerrë për herë të parë në formën complete dhe do t'i prezantojë opinionit gjerman me rastin e shënimit të 100 vjetorit të mbajtjes së Kongresit të Berlinit, nuk paraqet kurrfarë sensacioni shkencor.

¹ Buxhovi, Jusuf: *Kongresi i Berlinit 1878, dokumente dhe materiale*. Botoi “Faik Konica”, Prishtinë, 2008.

E themi këtë sepse, protokollet dhe materialet e Kongresit të Berlinit, në formën complete që kemi ne sot përpara, u janë dhënë shkencëtarëve qysh në vitin 1908, kur Arkivi Politik i Ministrisë së Jashtme të Gjermanisë do t'i vërë në dispozicion të hulumtimit. Megjithatë, botimi i tyre i kompletuar do të fillojë pas Luftës së Dytë Botërore paralelisht në disa qendra: në Berlin, Vjenë, Paris dhe Londër. Kështu, në Berlin, në vitin 1927, krahas protokolleve dhe vendimeve të Kongresit të Berlinit, historianët J.Lepsius, A.M.Bartholdy dhe F. Thimme, në 40 vëllime sjellin edhe dokumente tjera përcjellëse në të cilat përfshihen ngjarjet nga Kriza Lindore e deri te fillimet e Luftës së Parë Botërore.² Në Francë, në vitin 1929, Ministria e Punëve të Jashtme do të botojë versionin original të protokolleve të Kongresit të Berlinit bashkë me vendimet e Kongresit si dhe aktet përcjellëse nga diplomacia e këtij vendi të mbledhura nga shumë qendra, të paraqitura në 12 vëllime të përgatitura nga G.P. Gooch dhe H.Temperley.³

Në Londër Ministria e Jashtme do të sjell dokumentet e veta, të plotësuar me aktet diplomatike.⁴ Qeveri serbe e Beogradit vendimet e Kongresit të Berlinit do t'i marrë nga Rusia posa qeveria e këtij vendi t'i ratifikojë dhe ato do t'i mbajë në arkivin shtetëror të Beogradit "vetëm për përdorim diplomatik" deri pas Luftës së Parë Botërore.⁵ Por, edhe para se të fillojnë të shfaqen dokumentet zyrtare të botuara nga kjo ngjarje, me rëndësi të madhe për historinë e Evropës, studiues dhe historianë të ndryshëm kanë dalë me qëndrimet e tyre rreth Kongresit të Berlinit. Kështu, në Gjermani, historiani Karl Strupp do të botojë një vëllim me dokumente të zgjedhura

2 "Die Grosse Politik der Europäischen Kabinette 1878-1914"

3 Ministère des Affaires Étrangères: "Documents diplomatiques" dhe "Documents diplomatiques français 1878-1914", Paris, 1929, Seria I,II,III.

4 Forin Ofis: British Documents on the Origins of the War 1878-1914, të botuara në 12 vëllime në vitin 1927.

5 Shij Jovan Hadzi-Vasilievic: *Arbanska Liga – Arnaustski kongres i srpski narod u turskom carstvu 1878-1882*, Beograd, 1909.

të akteve diplomatike gjermane nga Kriza Lindore, ku vend të rëndësishëm zënë ato që kanë të bëjnë me Kongresin e Berlinit dhe rolin e Gjermanisë e të Bizmarkut në të.⁶ Strupp, në masë të madhe, do të shfrytëzojë përvojën e punës së historianit H. Raschdau, që ai kishte bërë pesë vjet më parë me prezantimin e akteve të punës së Kongresit të Berlinit në nivel të ambasadorëve nga vitet 1880-81.⁷ I kësaj natyre do të jetë edhe studimi voluminoz i historianit Detleve Albers "Reichstag und Außenpolitik 1871- 1879". Të kësaj kohe, me rëndësi për shqiptarët dhe raportet e tyre me Kongresin e Berlinit shfaqen edhe disa nga studimet e autorëve Spiridon Gopcevic,⁸ Theodor Ippen,⁹ A. Novotnit,¹⁰ Hanns Dieter Schanderle,¹¹ Georg Stadtmüller¹² dhe Peter Bartl,¹³ të cilave në gjuhën gjermane, do t'u shtohen edhe ato nga historiani çek K. Jiricek¹⁴ dhe ai kroat M. Shufraj.¹⁵

Këto studime do të kenë rëndësi të madhe sepse, nxjerrin në pah diçka nga e vërteta e historisë së shqiptarëve, sado pak do të jenë në gjendje t'i kundërviheshin propagandës së historiografisë serbe kundër shqiptarëve, të cilët do të bëjnë çmos që ata t'i anatemojnë gjithanshëm si popull antievropian, prandaj shqiptarët, sipas Beogradit, nuk duhej ta kishin vendin në mozaikun shtetëror

6 "Ausgewählte diplomatische Aktenstücke zur orientaische Frage", Gotha, 1916.

7 Raschdau: Durchführung der Berliner Kongressakte 1880-81, Deutsche Rundschau, 1911.

8 "Oberalbanien und seine Liga", Leipzig, 1881.

9 "Beiträge zur inneren Geschichte Albaniens im XIX Jahrhundert", Band 1, München und Leipzig, 1916.

10 "Quellen und Studien zur Geschichte des Berliner Kongresses 1878" Bnd. I, Graz-Köln, 1957.

11 "Die Albanienpolitik Österreich-Ungarns und Italien 1877-1902", 1950.

12 "Geschichte Südosteuropas", 1950.

13 „Die Albanische Muslime zur Zeit der nationalen Unabhenigkeitsbewegung 1878-1912“, Wiesbaden, 1968.

14 "Albanien in der Vergangenheit", München-Leipzig, 1916.

15 "Die Kirchenzustände in vortürkischen Albanien", Münchn-Leipzig, 1916.

të Ballkanit pasi që Perandoria Osmane të largohej prej saj. Kështu, në këtë drejtim historiografia serbe, do të përpiqet që Kongresit të Berlinit dhe vendimeve të tij t'ua japë "vulën" e vet të interpretimit të njëanshëm dhe joshkencor që t'u shërbente qëllimeve të propagandës hegjemoniste serbomadhe, duke u përpjekur që të ashtuquajturën të drejtë historike serbe, të mbindërtuar mbi mitin e Kosovës, ta ngrehë në dëm të të drejtës etnike dhe jetësore të shqiptarëve. Ndër historianët serbë që janë marrë me Kongresin e Berlinit dallohen Jovan Haxhi-Vasileviq, Vasa Çubrilloviq, Jovan Cvijiq dhe Vladan Gjorgjeviq.¹⁶ Që të gjithë këta autorë, krahas interpretimit të njëanshëm të Kongresit të Berlinit, që mbështetet në gamën e "Naçertanjës" së Garashaninit,¹⁷ do të përkujdesën edhe për konstruimin e qëllimshëm të disa të pavërtetave në mënyrë që shqiptarët të armiqësohen me Evropën, duke e shikuar atë si armike dhe e njëjta gjë të ndodhë edhe me armiqësimin e evropianëve me shqiptarët.

Ndër këto konstrukte, gjithsesi se bie në sy ai sipas të cilit shqiptarët dhe hapësira e tyre etnike, jo vetëm që nuk do të zihen në gojë në Kongres, por ata dhe kërkesat e tyre, që historiografia serbe i quan "proturke", do të injorohen deri në atë shkallë sa që kancelari gjerman Bizmark, në cilësinë e drejtuesit të Kongresit, në seancën e gjashtë, do të deklarojë "shqiptarët nuk paraqesin tjetër pos një koncepti gjeografik"¹⁸.

Mbi premisa e mosnjohjes së dokumenteve origjinale dhe të hipotekeve joshkencore të krijuara nga historiografia serbe, ajo ruse dhe greke, historianët shqiptarë do të fillojnë të merren me trajtimin

16 "Der Albaner und das Grossmächte", Leipzig, 1913.

17 Referencë kryesore e këtyre historianëve mbetet libri i historianit Jovan Hadzi Vasilev: "Arbanska Liga – Arnauski kongres i srpski narod u turskom carstvu 1878-1882", Beograd, 1909, ku nga ai do të pranohen pikëpamjet e njohura antishkencore, që do të ngrehen në nivel të konstrukteve për propagandë politike antishqiptare, të cila do të shfrytëzohen me të madhe nga Beogradi.

18 Po aty.

e Kongresit të Berlinit në prag të Luftës së Dytë Botërore dhe pas saj¹⁹ duke mbetur kështu në njërën anë pre e pengut të vlerësimeve të Beogradit dhe në tjetrën anë të koncepteve ideologjike që shteti shqiptar do t'ia imponojë shkencës shqiptare, e cila për pikënisje të hulumtimit duhej të kishte “paraqitjen e qëndrimit armiqësor të Evropës dhe perëndimit imperialist kundër shqiptarëve dhe Shqipërisë”. Andaj, ishte e natyrshme, që edhe autorët e “Historisë së Popullit Shqiptar” nga versionit i viteve të pesëdhjeta e deri në atë të fundit të viteve të tetëdhjeta, Kongresin e Berlinit si dhe gjithë problematikën e Krizës Lindore dhe deri tek Pavarësia Kombëtare, pa përjashtuar këtu edhe Rilindjen Kombëtare, të shumtën, ta interpretojnë në këtë frymë. Këtu do të thirret në ndihmë edhe folklori dhe “patetika e heroizmit të luftës me të tjerët”, ku “kështjella” Shqipëri do të qëndrojë e fortë pse mbrohet nga jashtë veçmas nga “pushtuesit që vinë nga perëndimi” dhe të ngjashme, që i kanë

19 Studimi i parë me pretendime shkencore rreth Lidhjes Shqiptare të Prizrenit dhe të Kongresit të Berlinit nga shqiptarët lidhet me veprën e XH. Belegut “*Lidhja shqiptare e Prizrenit dhe veprimet e saj 1878-1881*”, Tiranë, 1939. Pas Luftës së Dytë Botërore do të jenë autorët Aleks Buda dhe Kristo Frashëri, të cilët, në kudër të shqyrtimit të lëvizjes kombëtare shqiptare nga Kriza Lindore e deri te pavarësia kombëtare, do të shqyrtojnë edhe problematikën e Kongresit të Berlinit. Kristo Frashër do të dallohet me studimin “*Lidhja Shqiptare e Prizrenit 1878-1881*”, Tiranë, 1956, ndërsa A. Buda shfaqet me studimet: “*Çështja shqiptare dhe marrëdhëniet ndërkombëtare në vitet 1878-1881*” të botuar në BSHSH, nr.4, 1962 dhe “*Të dhëna mbi lëvizjen kombëtare shqiptare në vitet 1859-1861*” të botuar në “*Studime Historike*” 1965, nr.2. Këta dy autorë, njëherësh shfaqen edhe si bashkautorë të “*Historisë së Popullit Shqiptar*”, të botuar në Tiranë në vitin 1956, gjë që mund të thuhet se hulumtimeve të mëtutjeshme të kësaj çështje do t’ua përcaktojnë kriteret e njohura ideologjike, të cilat, së paku sa i përket interpretimit të gabuar të dokumenteve të Kongresit të Berlinit, edhe sot e gjithëditën ruajnë disa nga parametrat e këtyre përcaktimeve. Kjo shihet edhe nga vepra me frymë polemike e Kristo Frashërit “*Skënderbeu i shpërfytyruar*”, Tiranë, 2009, kur ai duke polemizuar me historianin Oliver Jens Schmit rreth librit të kontestuar “*Skënderbeu*”, serish ripërsërit tezat e marra nga historiografia serbe rreth qëndrimit të Bizmarkut rreth shqiptarëve – asnjëherë të dëshmuar, si dhe rreth frymës së Kongresit të Berlinit – si antishqiptar, që nuk përputhen me të vërtetën.

shërbyer krijimit të mentalitetit të mbylljes dhe të shkëputjes nga bota. Kështu që, si në “Historinë e popullit shqiptar”, e cila për pesëdhjetë vjet do të mbetet burim i vetëm mësimi dhe interpretimi në të gjitha nivelet e shkollave,²⁰ si në studimet tjera të kësaj problematike, dominon modeli i marrë nga Bashkimi Sovjetik i proklamuar me botimin e librit “Osvoboditelnoi dvizhenie albanskog naroda” të I.P.Senkeviç,²¹ ku vërehen këto stereotipe të pakapërcyeshme: Se Kongresi i Berlinit fund e krye ishte antishqiptar; se Kongresi i Berlinit injoroi fund e krye kërkesat e drejta të shqiptarëve; se Kongresi i Berlinit fund e krye copëtoi tokat shqiptare. Kur jemi te prekja sado e sipërfaqshme e çështjes së parë, leximi i vëmendshëm i njëzet protokolleve të Kongresit të Berlinit si dhe të vendimeve që do të dalin në fund, pa mohuar faktin se disa nga vendimet e Kongresit të Berlinit do t’i kenë dëmtuar shqiptarët, kur disa nga viset e banuara me shqiptarë në veri dhe jug do t’u jepen Serbisë, Malit të Zi dhe Greqisë (Prokuplen dhe Kurshumlinë, Plavën dhe Gusinë si dhe viset në jug të vijës së Larisë), por assesi nuk mund të thuhet se ka rrënuar tërësinë tokësore të katër vilajeteve shqiptare (Kosovës, Shkodrës, Manastirit dhe Janinës). Përkundrazi, Kongresi i Berlinit me korrigjimin e vendimeve të Shën Stefanit do t’ia heq Bullgarisë së Madhe territoret shqiptare nga dy vilajetet (ai i Kosovës dhe Manastirit) dhe do t’i kthejë serish Perandorisë Osmane.

20 “*Historia e Popullit Shqiptar*”, I, II do të ribotohet edhe në Kosovë, në vitin 1969, nga Enti për Tekstet Shkollore të Krahinës Socialiste të Kosovës, e përcjellë nga një pasthënie e Dr. Ali Hadrit rreth Luftës Nacinalçlirimtare në Kosovë. Ky tekst, në të cilin Rilindja Kombëtare dhe në përgjithësi lufta e popullit shqiptar për pavarësi, të shumtën shpjegohet me koncepte ideologjike dhe staliniste, edhe sot e gjithëditën shfrytëzohet. Madje, kjo frymë, së paku sa i përket interpretimit të Kongresit të Berlinit dhe zhvillimeve që do të shpinë deri te pavarësia kombëtare, do të ruhet edhe në ribotimet e “retushuara” që do t’i bëhen këtij teksti, apo të tjerave që shfaqen me pretendimet e historisë së popullit shqiptar.

21 Botim i Akademisë së Shkencave të Bashkimit Sovjetik, 1950.

Ky fakt ka rëndësi shumë e shumë më të madhe se sa dëmtimi me disa vendbanime që do t'i shkëputen etnisë shqiptare me pa të drejtë. Sepse, të ashtuquajturën kohë të status quos, prej tridhjetë e katër vitesh, shqiptarët do ta kenë në dispozicion për t'u përgatitur që fundin e Perandorisë Osmane ta presin më të organizuar dhe në rrethanat e një tërësie të katër vilajeteve, të cilat tashmë kishin hyrë në kombinatorikën e edhe të perëndimorëve, po edhe të osmanëve, që të bashkoheshin në një, gjë që kjo do të bëjë që mospajtimi me të nga ana e fqinjëve të shqiptarëve të të Rusisë, të përshpejtojë edhe luftën e parë ballkanik dhe rënien e shkatërrimin e Perandorisë Osmane që do të pasojë. Rilindja kombëtare dhe gjitha ato që do të çojnë te shpallja e pavarësisë kombëtare, në nëntorin e vitit 1912, pa këtë konstalacion të shtrirjes etnike dhe pa këtë kohë si dhe mundësitë që do t'u krijojë ajo atyre në planin shoqëror, politik po edhe intelektual, nuk do të ishte e mundur. Edhe pse gjithnjë ka vend për t'u vlerësuar sa dhe si shqiptarët i shfrytëzuan rrethanat e status quos, megjithatë është e pakontestueshme se Rilindja kombëtare si dhe zgjimi i gjithëmbarshtëm shqiptar mund t'i atribuohet kësaj kohe dhe zhvillimeve të saj.

Kjo kohë, pra, ishte njëra ndër kohët më domethënëse për nga akumulimet dhe për nga zhvillimet, ku edhe shqiptarët e kuptuan se kohën kalimtare duhej shfrytëzuar për t'u përgatitur për t'u kthyer në Perëndim, ndërsa edhe politika perëndimore e kishte më se të qartë se duhej të ishte e gatshme për këtë kthim, pa marrë parasysh se çfarë vendi do të kishin shqiptarët në të. Këtë madje, do ta kuptojnë edhe vendet sllave, fqinjët e shqiptarëve, që do të punojnë më së shumti kundër këtij zhvillimi dhe do të bëjnë çmos, që me faktet e kryera me dhunë, siç do të jetë lufta e përbashkët e aleatëve ballkanik kundër Perandorisë Osmane e vitit 1912-13, të ndikojnë që Shqipëria të jetë sa më e vogël dhe mundësisht një lindje e re që nuk do t'i bëjë ballë rritës. Edhe thënia se Kongresi i Berlinit fund e krye injoroi kërkesat e drejta të shqiptarëve, jo vetëm që nuk qëndron, por mund të flitet për një konstrukt që po ashtu është krijuar nga kundrimet jo

objektive të fakteve si dhe vendimeve të vetë Kongresit të Berlinit, veçmas kur dihet se shqiptarët për kërkesë themelore kishin atë për autonominë në kuadër të Perandorisë Osmane, pra assesi shtet të pavarur, shkëputje apo të ngjashme, siç mund të hetohet nga disa teza folklorike dhe nacionaliste që vazhdojnë “mobilizimin” patetik mbi këto baza, ndërkohë që njëri ndër vendimet kryesore të Kongresit të Berlinit pikërisht lidhet me detyrimet që i shtrohen Perandorisë Osmane për reformat e brendshme, për autonomi, ku natyrisht se hynë edhe ato të shqiptarëve.

Madje, edhe kancelari Bizmark, të cilit do t'i amputohen shumë gjëra që gjoja ka thënë kundër shqiptarëve do të kërkojë që të gjitha kërkesat për autonomi që do t'i drejtohen Kongresit “të quhen të miratuara pozitivisht”²² pasi që ato do të jenë sanksionuar në artikullin 12 të vendimeve të Kongresit të Berlinit me të cilat Perandoria Osmane obligohet që të çojë në vend reformat e brendshme, ku parashihej edhe e drejta e popujve të krishterë evropian për autonomi në kuadër të Perandorisë” pa përjashtuar këtu edhe kërkesat tjera të popujve të tjerë.²³ Te kjo pikë zë fill edhe konstrukti kryesor i krijuar nga historiografia serbe, rreth injorimit të plotë të shqiptarëve dhe të kërkesave të tyre për autonomi, nga ana e Kongresit të Berlinit,

22 Shih Hillgruber, Andreas; “*Grundzüge der Aussenpolitik Bismarcks von Reichsgründung bis zum Abschluss der Dreibundes 1882*”, botuar në “*Bismarcks Außenpolitik und der Berliner Kongres*”, Wiesbaden, 1978. Në këtë studim historik, që merret si njëri ndër më kompetentet rreth Bizmarkut dhe qëndrimit të tij gjatë Kongresit të Berlinit, po edhe në botimet tjera të ngjashme, askund nuk mund të haset qëndrimi injorues, e aq më pak fyes, rreth shqiptarëve, të cilin e ka konstruuar historiani serb Jovan Haxhi Vasileviq në librin e tij “*Arbanska Linga – Arnautski kongres i srpski narod u turskom carstvu 1878-1882*”, Beograd, 1909, interpretim ky që pastaj është marrë edhe nga historianët shqiptarë dhe është përvetësuar nga shkaku i mosnjohjes së dokumenteve origjinale të Kongresit të Berlinit (ku askund nuk gjendet një vlerësim i tillë), çka e vërtetojnë protokollet dhe vendimet që sillen në botimin “Kongresi i Berlinit 1878”.

23 Shih Buxhovi, Jusuf: *Kongresi i Berlinit 1878*, Prishtinë, 2008, faqe 267 (shqip) dhe faqe 631 (frëngjisht dhe gjermanisht).

“meqë ata kërkon in që të mbronin Perandorinë Osmane, gjë që kjo lidhëj me mbrojtjen e privilegjeve që gëzonin në të si popull që kishte shtypur të krishterët evropianë”²⁴.

Botimi në shqip i protokolleve të Kongresit të Berlinit dhe vendimeve të shoqëruara bashkë me versionin frëngjisht dhe atë gjermanisht ka krijuar mundësinë që historiografia shqiptare të lirohet nga konceptet ideologjike si dhe nga kurthi i mashtrimeve të historiografisë serbe, me të cilat është manipuluar prej më shumë se një shekulli, por njëherësh ngre edhe çështjen e hulumtimi të dokumenteve të tjera përcjellëse të Kongresit, të cilat kanë të bëjnë me Konferencën e Ambasadorëve që do t'i zhvillojë punimet deri nga mesi i vitit 1881, e cila do të merret me zbatimin e vendimeve të Kongresit, po edhe me çështjet tjera të rëndësishme, ku fillon të kristalizohet edhe qëndrimi evropian rreth bashkimit të katër vilajeteve shqiptare në një, siç do të jetë kërkesa e Anglisë e prillit të vitit 1880 drejtuar Konferencës dhe Portë,²⁵ e cila, në formë të ndryshme, do të fitojë legjitimitet diplomatik dhe politik, pa marrë parasysh si dhe sa do të animohet dhe nëpër çfarë koniunktura do të kalojë.

Në kuadër të këtyre dokumenteve që ruan Arkivi Politik i Ministrisë së Punëve të Jashtme gjermane, të një rëndësie të madhe janë edhe letrat dhe memorandumet që shqiptarët do t'ua drejtojnë Kongresit, po edhe qeverive evropiane si dhe diplomatëve të ndryshëm. Arkivi gjerman ruan që të gjitha letrat, jo vetëm ato që i janë adresuar Berlinit, por edhe të tjerat që janë drejtuar Romës, Parisit, Londrës dhe Stambollit dhe në rrugë të ndryshme kanë përfunduar tek gjermanët, ku edhe janë sistemuar. Kështu, ne mendojmë se ato meritojnë një vëmendje të veçantë, sepse disa prej tre shfaqen në dy apo tri versione, siç ngjet me letrën që Abyl Frashëri dhe Mehmet Vrioni, që do t'ua lënë qeverive evropiane

24 Shih interpretime e Haxhi Vasileviqit, Jovan Cvijiqit, Vasa Çubvriloviqit, Vladan Gjorgjeviqit dhe të tjerëve.

25 Buxhovi, Jusuf: *Kongesi i Berlinit 1878*, Prishtinë 2008.

(të Italisë, Francës, Anglisë dhe Gjermanisë) në vitin 1879 kur do t'i vizitojnë këto vende. Në Arkivin gjerman memorandumet shqiptare ndryshojnë dukshëm nga vendi në vend. Madje, teksti që do t'i dërgohet në Belin qeverisë gjermane nga Abdyl Frashëri dhe Mehmet Vrioni ndryshon përmbajtësish dhe konceptualisht nga ai që do t'i dorëzohet qeverisë së Francës dhe asaj italiane ditë më parë.²⁶ Po ashtu, studimi i këtyre letrave tregon edhe për ndasitë dhe konceptet në momente të papajtueshme midis shqiptarëve rreth shumë çështjeve, me çka nxirret në pah edhe mungesa e orientimit të një gjuhe të përbashkët diplomatike dhe politike karshi faktorit ndërkombëtar të vendosjes.

Andaj, hulumtimi i këtyre dokumenteve si dhe sjellja e tyre në arkivat e Prishtinës dhe të Tiranës ka rëndësi shumë të madhe që në njërën anë t'u hiqen hipotekat armiqësive të paqëndrueshme midis shqiptarëve dhe perëndimit, dhe në anën tjetrën që historiografia shqiptare të krijojë parakushtet për rishqyrtimet e mëtutjeshme që kanë të bëjnë me nxjerrjen e të vërtetës shkencore rreth luftës së popullit shqiptar për pavarësi kombëtare jashtë kundrimeve ideologjike dhe folklorike.

26 Shih në tërësi letrën e Abdyl Frashërit dhe Mehmet Vrionit drejtuar qeverisë gjermane të Jusuf Buxhovi, *Kongresi i Berlinit 1878*, Prishtinë, 2008, f. 86-88.

Jusuf BUXHOVI

SUMMARY

THE ALBANIAN LEAGUE OF PRIZREN IN GERMAN PRESS OF TIME

Commemoration of the 130th anniversary of the Albanian League of Prizren and the Congress of Berlin, were marked by the publication of the Congress protocols in Albanian language. Nevertheless, it must be stated that the Albanian-language publication of the protocols and other materials of the Congress of Berlin, altogether with original version in French and attached texts in German, in most authentic possible form, which German publisher Immanuel Geisse would issue for the first time in complete form, presented for the German public on the occasion of the 100th anniversary of the Congress of Berlin, does not present any scientific sensation. As protocols and materials of the Congress of Berlin, in the complete form presented to us today, have been given to scientists already in 1908, when the Political archive of the Ministry of Foreign Affairs of Germany made it available for research.

However, their complete publication started after the World War II, simultaneously in several centres: in Berlin, Vienna, Paris and London. Thus, in 1927 in Berlin along with protocols and decisions of the Congress of Berlin, historians J. Lepsius, A. M. Bartholdy and F. Thimme, brought in 40 volumes other supporting documents, which include events from the Eastern Crisis to the beginnings of the First World War. Therefore, research of these documents and their transfer to the archives of Prishtina and Tirana is highly significant, as it not only removes basis of unfounded hostilities between

Albanians and the West, but offers the opportunity to the Albanian historiography for setting up preconditions of in-depth review and researching of through scientific objectivity, the Albanian people struggle for national independence, outside of the ideological and folkloric views.